

Олена Семеног

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0002-8697-8602

DOI 10.24139/2312-5993/2019.06/139-150

ТЕРМІНОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ФАХІВЦЯ В ОБ'ЄКТИВІ УКРАЇНСЬКОГО ЛІНГВОДИДАКТИЧНОГО ДИСКУРСУ

У статті здійснено огляд деяких питань термінологічної культури фахівця, учителя-словесника як складника мовно-методичної підготовки в закладах вищої педагогічної освіти, представлених у словниках-довідниках з української лінгводидактики, наукових публікаціях дослідників українського лінгводидактичного дискурсу. Окреслено поняття «дискурс», «лінгводидактичний дискурс», «професійне мовлення», «термінологічна культура фахівця».

На прикладі монографії С. Омельчука «Сучасна українська лінгводидактика: норми в термінології і мовна практика фахівців» акцентовано увагу на тенденції в розвитку української лінгводидактики початку ХХІ ст., лінгводидактичну термінологію з лексико-семантичного, граматичного і стилістичного поглядів, її практичне значення для формування культури лінгводидактичного мовлення вчителя-словесника: виділені автором типові порушення, властиві науковому текстові лінгводидактичного спрямування, пропозиції щодо нормативних відповідників відповідно до чинних норм української літературної мови.

Ключові слова: мовно-методична підготовка, заклад вищої педагогічної освіти, професійне мовлення, термін, термінологічна культура фахівця, учитель-словесник, український лінгводидактичний дискурс, С. Омельчук, науковий текст лінгводидактичного спрямування.

Постановка проблеми. Соціальний запит на якість освіти й формування ключових компетентностей учнівської молоді зумовлюють потребу системно вдосконалювати фахову підготовку майбутніх учителів. Актуалізація компетентнісно-діяльнісної парадигми в сучасній українській школі підтверджує вимоги до вчителя – майстра українського слова і режисера педагогічної дії в поєднанні з традиціями національного виховання, який володіє здатністю до власного текстотворення з використанням можливостей фахової української мови, потенціалу галузевих терміносистем, лексикографічного ресурсу (Семеног, 2018, с. 206).

Підготовку майбутнього вчителя-словесника для старшої школи в умовах реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» стимулюють мовно-методичні дисципліни магістерської фахової освіти. Мета навчальних дисциплін «Методика викладання української мови у вищій

школі», «Актуальні проблеми української лінгводидактики» – поглибити уявлення й залучити до реалізації новітніх технологій навчання лінгвістичних предметів у вищій школі та старших/профільних класах закладів загальної середньої освіти (детальніше (Мацько та ін., 2018)); розширити, поглибити, систематизувати набуті знання про педагогів-україністів у галузі лінгвометодики на основі досягнень філологічної та педагогічної вітчизняної й зарубіжної науки, новаторського досвіду; сприяти формуванню методологічної і мовно-методичної культури, вагомим складником якої є термінологічна культура. Ідеться про інтегральну якість особистості, комплекс мовних і мовленнєвих знань з термінознавства, терміноутворення, умінь і навичок послуговуватися термінологічним апаратом лінгводидактики.

Термінологічна система української лінгводидактики перебуває в постійній динаміці, оновлюється, збагачується, що активізує появу наукових понять, спільних для багатьох гуманітарних наук, — слушно зауважують Н. Голуб (Голуб, 2017), С. Омельчук (Омельчук, 2015; 2019), А. Нікітіна (Нікітіна, 2015) і пояснюють це розширенням теоретичних і практичних напрямів наукових досліджень з теорії й методики навчання української мови, поглибленням інтегративних зв'язків із філософією освіти, галузевими методиками, етнопедагогікою), а також і такими напрямками досліджень, як синергетика, антропологія, герменевтика, акмеологія, інформатика. З огляду на зазначене вище майбутнім учителям-словесникам і вчителям, які працюють, фахівці радять вивчати лінгводидактичну термінологію системно, під кутом лексико-семантичного, граматичного, стилістичного зрізів (С. Омельчук) (Омельчук, 2015; 2019). Вагому роль на заняттях з мовно-методичних дисциплін відводимо студіюванню українського лінгводидактичного дискурсу, праць видатних лінгвістів та лінгводидактів. Робота із взірцевими науковими текстами лінгводидактичного спрямування дозволяє уникати типових недоліків, дотримуватись граматичних, словотвірних, орфографічних, лексичних, стильових норм, що значною мірою сприяє формуванню термінологічної культури компетентного мовця фахівця в контексті сучасних вимог до мовної освіти.

Аналіз актуальних досліджень. Актуальні проблеми мовно-методичної підготовки майбутніх учителів та вчителів, які працюють, досліджують М. Вашуленко, О. Горошкіна, Л. Мацько, А. Нікітіна, С. Караман, В. Мельничайко, С. Омельчук, Н. Остапенко, М. Пентиліук, Т. Симоненко, Л. Струганець та ін. Питання термінології, систематизування і розвитку терміносистеми, у т.ч. української лінгводидактики, термінологічної культури фахівця представлено в наукових працях К. Городенської, О. Гридчук,

А. Загнітка, Є. Карпіловської, Н. Клименко, Л. Мацько, С. Омельчука, М. Пентилюк, О. Пономарева, П. Селігея, М. Степаненка та ін.

«Українська лінгводидактика має своє національне обличчя» (Пентилюк, 2011, с. 34), – доводить М. Пентилюк. Для практичного розвитку й теоретичного обґрунтування методики як науки для вчителя і про вчителя чільне місце посідає система понять і термінів, – переконує дослідниця (там само). В останні роки український лінгводидактичний дискурс поповнився ґрунтовними статтями Н. Голуб, Е. Огар, М. Пентилюк, монографіями (С. Омельчук), у яких запропоновано фахові поради щодо унормування української методичної термінології в лінгводидактичній літературі та уникнення порушень основних літературних норм.

Зокрема, Н. Голуб пропонує рекомендації щодо розв'язання проблеми невірного використання термінів на різних етапах наукових досліджень і в освітніх документах, уникнення різнотлумачень термінів («компетенція» і «компетентність» та ін.), неправильного перекладу слів (наприклад, «цілепокладання» (замість «цілевизначення»), «рефлексивний» (у значенні «рефлексійний») (Голуб, 2017).

До проблеми термінологічного наповнення поняттєвого апарату академічної лінгводидактики, що відіграє важливу роль у якісній підготовці майбутнього фахівця як компетентного мовця, привертає увагу С. Омельчук (Омельчук, 2015; 2019), пропонуючи рекомендації з культури фахового мовлення, які охоплюють широкий спектр найскладніших питань українського слововживання, написання і граматичної кваліфікації загальнонаукової та вузькоспеціалізованої термінології в царині лінгвістики та лінгводидактики.

У монографії С. Омельчука «Сучасна українська лінгводидактика: термінологія, літературна норма і мовна практика фахівців» (Омельчук, 2019) ґрунтовно представлено основні тенденції розвитку галузевої термінології української лінгводидактики останнього десятиліття, окреслено мовну традицію і норму в науковому лінгводидактичному дискурсі, з'ясовано основні аспекти мовленнєво-методичної компетентності сучасного вчителя-словесника.

Мета статті. У межах статті узагальнимо напрацювання українського лінгводидактичного дискурсу стосовно термінологічної культури фахівця, формування якої передбачається на заняттях із мовно-методичних курсів у вищій школі; на прикладі монографії С. Омельчука «Сучасна українська лінгводидактика: термінологія, літературна норма і мовна практика фахівців» розглянемо проблемні питання формування культури лінгводидактичного мовлення вчителя-словесника.

Методи дослідження: аналіз, синтез, зіставлення, узагальнення довідникових, наукових джерел – з метою уточнення сутності ключових понять, виявлення стану розробленості означеної проблеми.

Виклад основного матеріалу. З'ясуємо сутність ключових понять статті: «дискурс», «лінгводидактичний дискурс», «професійне мовлення», «термінологічна культура фахівця».

Для аналізу поняття «дискурс» звернемося до словника з лінгводидактики, підготовленого групою науковців за ред. М. Пентиліюк. Автори визначають дискурс як сукупність взаємопов'язаних висловлювань (текстів), що реалізуються в певних соціальнокультурних, часових і просторових умовах з урахуванням діяльності учасників комунікації (адресата й адресанта); процес вербального й невербального спілкування. Одиницями дискурсу є мовленнєвий акт, мовленнєвий крок, мовленнєвий цикл. Для лінгводидактики важливе тлумачення тексту як фіксованого результату мовленнєвої діяльності, а дискурсу – як процесу створення, відтворення, перетворення висловлювань (Пентиліюк, 2015, с. 58).

Для визначення поняття «лінгводидактичний дискурс» керуємося міркуваннями А. Нікітіної, яка таким чином характеризує дискурс, що наявний у ситуаціях опанування мови й мовлення, у комунікативних процесах, спрямованих на дослідження, обговорення проблем методики навчання й методичної роботи з мови (Нікітіна, 2015). Для вербального компонента лінгводидактичного дискурсу, зазначає А. Нікітіна, характерним є використання своєрідних метатекстів, посилена увага до користування функційними типами (дискурсом-описом, дискурсом-розповіддю, дискурсом-міркуванням), системно-лінгвістичний підхід до засвоєння мовних і мовленнєвознавчих понять, вироблення мовних, мовленнєвих умінь і навичок.

Окреслюючи поняття «термінологічна культура фахівця», ураховуємо визначення поняття «професійне мовлення», запропоноване Н. Гарбовським (Гарбовский, 1998): лінгвістично, психологічно і соціально зумовлений вибір професійно маркованих засобів мови для здійснення та розв'язання завдань професійної комунікації (про комунікативні ознаки професійного мовлення, мовленнєві недоліки у професійному мовленні фахівців детальніше в (Семенов, 2018)). На заняттях з мовно-методичних курсів у вищій школі важлива системна робота з формування професійного мовлення майбутніх фахівців як невід'ємного складника термінологічної культури, тому передбачаємо систематичне ознайомлення зі «Словником-довідником з методики викладання української мови І. Кочан і

Н. Захлюпаної (Захлюпана та Кочан, 2002), у якому представлено розвиток і кодифікацію поняттєвої бази вітчизняної лінгводидактики.

Працюємо також зі «Словником-довідником з української лінгводидактики», який підготовлено колективом авторів за загальною редакцією М. Пентилюк. Довідник охоплює методичні коментарі до лінгвістичних понять, ураховує досягнення сучасної дидактики, лінгвістики, комунікативістики, когнітивістики, прагматики (Пентилюк, 2015). Словникові статті побудовані на основі принципів історизму (забезпечує добір понять і термінів як традиційно закріплених у теорії і практиці, так і нових, викликаних до життя інноваційними процесами в освіті), функційності (визначає цінність застосування лінгводидактичних понять і термінів учителями-словесниками; наприклад, уведено мовленнєвознавчі поняття «текст», «категорії тексту», «абзац», «антиципація», «аудіювання» тощо).

На основі аналізу словникових статей довідників з української лінгводидактики та досліджень Н. Голуб (Голуб, 2017), О. Гриджук (Гриджук, 2016), Е. Огар (Огар), С. Омельчука (Омельчук, 2019), М. Пентилюк (Пентилюк, 2015) поняття «українська лінгводидактична термінологія» визначаємо як лексико-семантичну систему спеціальних номінацій, що забезпечують пізнавально-інформативну діяльність фахівців, зокрема вчених-лінгводидактів і вчителів-словесників.

Сутність термінологічної культури окреслюємо, загалом ураховуючи наукові публікації О. Гриджук стосовно термінологічної компетентності як особистісної характеристики студента, що визначає вміння використовувати терміни фаху під час вирішення професійних завдань (Гриджук, 2016), а також Е. Огар, яка акцентує увагу на потребі володіння й постійного поповнення термінного словника, уміннях аналізувати термінний матеріал щодо його походження, структури, творення (Огар). Ідеться про інтегральну якість особистості, комплекс мовних і мовленнєвих знань із термінознавства, термінотворення, умінь і навичок фахівця послуговуватися термінологічним апаратом лінгводидактики у професійній діяльності, яка, як слушно зауважує Е. Огар, формується на основі синтезу фахової ерудиції, глибокого знання фаху й мовних приписів, законів та механізмів функціонування терміносистеми, що стимулюють здатність фахівця-мовця до самостійного термінотворення і терміновпорядкування.

Вагомими для формування термінологічної культури вчителів української мови і літератури на заняттях з мовно-методичних курсів вважаємо наукові праці С. Омельчука (Омельчук, 2015; 2019). Дослідник наголошує на особливій увазі щодо відповідності термінів шкільної і

вишівської лінгводидактики літературним нормам української мови й кодифікації сучасної лінгводидактичної термінології, а також щодо термінологічного використання. Студенти мають знати характерні ознаки та вимоги до термінів, лексико-семантичні особливості, способи творення фахових термінів, специфіку використання у професійному мовленні; загальні та галузеві словники; історію формування термінологічної системи мовознавства та лінгводидактики, особливості системної організації текстів української лінгводидактики; уміти вживати фахові терміни відповідно до норм, доцільності, укладати, редагувати, перекладати наукові тексти зі спеціальності.

Для формування системи знань з феноменології наукового наставництва, цінностей культури наставництва, вивчення практики наукового наставництва для ефективної професійної діяльності, розширення уявлення про мовну особистість дослідника – автора науково-педагогічного тексту й розвитку потреби в нормативному вживанні засобів наукової мови важливим є розділи монографії С. Омельчука «Сучасна українська лінгводидактика: термінологія, літературна норма і мовна практика фахівців» (Омельчук, 2019) про тенденції в розвитку української лінгводидактики початку XXI сторіччя, новаторство М. Пентилюк, І. Ющука, національну мовну традицію в мовознавчій спадщині О. Рибалка.

У науковій творчості авторів численних підручників з української мови та лінгводидактики, часопису «Дивослово» проявляються фундаментальність, комплексність, функціональність, системність підходу до досліджуваних явищ, відкритість до нових ідей. Для вчителів-словесників, як показує педагогічне спостереження, актуальними є студії Майстрів педагогічної дії про розвиток індивідуальних якостей мовотворчості, принципи побудови шкільних підручників української мови, сучасні технології формування комунікативної компетентності учителів-словесників, когнітивно-комунікативну методику навчання мови у вищій і старшій школі з метою формування вмінь адекватного сприйняття текстової інформації та створення власних (усних і письмових) висловлювань відповідно до комунікативної мети й наміру, розвитку лінгвістичної ерудиції, удосконалення навичок лінгвістичного аналізу тексту.

Наскрізною рисою виокремлених С. Омельчуком тенденцій в українській лінгводидактиці, як засвідчує проведений нами аналіз, є формування компетентного мовця національно-мовної особистості, пошук ефективних підходів, форм, методів, прийомів до навчання мови, мовних одиниць різних рівнів на текстовій основі.

Дослідник на прикладі аналізу численних словників, довідників, наукових джерел як українських, так і виконаних білоруською, чеською, польською, англійською мовою систематизував зміни, що відбулися за останні два десятиріччя у прикладній лінгвістиці. Особливе зацікавлення і фаховий інтерес, як показує аналіз опитувань 78 учасників – викладачів, учителів-словесників, студентів, магістрантів, які провів ресурсний центр професійного розвитку вчителя української мови і літератури Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка під час II міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід» (https://sspu.sumy.ua/index.php?option=com_content&view=category&id=101&layout=blog&Itemid=297), викликали питання розгляду лексико-семантичного, граматичного і стилістичного аспектів лінгводидактичної термінології, типових порушень, властивих науковому текстові лінгводидактичного спрямування, нормативних відповідників відповідно до чинних норм української літературної мови.

Фахова дискусія тривала стосовно культури лінгводидактичного мовлення: нормативного уживання віддієслівних іменників на *-ння* в дисертаційних роботах з методики навчання української мови, уживання збірних числівників та заміну прийменника *через* у складі термінних словосполучень на зразок написання *через дефіс*, поняттєвої співвіднесеності лінгводидактичних термінів «робота з текстом» і «робота над текстом».

Прокоментуємо деякі відповіді респондентів. Як засвідчили опитування, частіше присутні (76 %) в усному і писемному мовленні уживають прикметник *понятійний* (потрібно поняттєвий, бо похідне від поняття), що відбувається за аналогією російського словотворення.

Термін *Інтернет-конференція* написали 82 % опитаних з великої літери. Ось як пояснює С. Омельчук: у навчально-методичній літературі натрапляємо на непослідовність уживання великої й малої літер у таких складних словах, як *інтернет-курси* й *Інтернет-курси*, *інтернет-конференція* й *Інтернет-конференція*. Натомість названі терміни належать до загальних слів, тому словники, зокрема, «Український орфографічний словник», фіксують їх написання з малої літери.

Більшість присутніх на заході через дефіс написали терміни *бліц-опитування*, *міні-диктант*, *міні-твір*. На жаль, зазначає С. Омельчук, неправильно оформлені запозичення зафіксували й деякі сучасні

лексикографічні джерела («Український орфографічний словник», «Великий тлумачний словник сучасної української мови», словник-довідник «Разом, окремо, через дефіс»). Натомість в українському правописі сформована традиція писати префікси інтенсивності (наприклад, *бліц*) разом: *бліцопитування, блицвікторина, мінідиктант, мінівір*.

Бліцопитування на конференції засвідчило, що вчителі і студенти відчують труднощі у складанні конспекту уроку і непослідовно послуговуються в мовленнєвій практиці потрібним натеper терміном *перебіг уроку* (перебіг подій, перебіг змагань), що заступає російську кальку *хід уроку* (рос. ход урока).

Фаховий інтерес викликали терміни на позначення наукових підходів: *особистісно орієнтований* чи *особистісно-орієнтований* підхід до навчання; разом чи окремо написати це складне слово. У наукових текстах і програмах цей термін пишуть як окремо, так і через дефіс. Проведене С. Омельчуком дослідження дає підстави зробити такі висновки: згідно з «Українським правописом» прислівники, утворені від більшості відносних прикметників зберігають на собі логічний наголос і не зливаються в одне слово з наступним прикметником або дієприкметником (суспільно корисний, суспільно необхідний), тому *особистісно орієнтований, компетентісно орієнтоване навчання, діяльнісно особистісний підхід* пишемо окремо.

Більшість опитаних (67 %) припустились недоліків у таких терміносполуках, як *урок з морфології, урок з синтаксису, урок з розвитку комунікативних умінь, підручник з української мови, словник з української мови* тощо, за С. Омельчуком, відповідно до граматичних норм сучасної української літературної мови суттєву ознаку, на яку вказує залежна словоформа, краще подавати безприйменниковою конструкцією «іменник + іменник у формі родового відмінка», наприклад: *урок морфології, урок синтаксису, урок розвитку комунікативних умінь, підручник української мови, словник української мови*. Проте в окремих випадках прийменник з у складі залежного компонента підрядного словосполучення з атрибутивними відношеннями є цілком доречним, наприклад: *робочий зошит з української мови, посібник з культури мовлення, словник-довідник з українського слововживання та ін.*

Дискусію серед присутніх викликав термін *відкритий урок*, що є російською калькою, натомість українським варіантом є *показовий урок* (учитель демонструє колегам набутий власний методичний досвід і рівень мовних знань та сформованих практичних умінь і навичок учнів).

С. Омельчук пропонує низку цікавих перекладів: рос. открытый вопрос → укр. нерозв'язане питання; рос. открытое заседание → укр. прилюдне засідання; рос. открытый человек → укр. щира людина; рос. открытая тетрадь → укр. розгорнутий зошит; рос. открытые глаза → укр. розплющені очі та ін. В українській мові лексемі *відкритий* пропонується уживати в таких словосполуках, як відкритий автомобіль, відкрита сцена (значення: «нічим не прикритий зверху або з боків»), відкрита шия, відкрите море, відкрита рана, відкрита позиція («доступний зорові; нічим не закритий»), «не таємне» (відкрите голосування).

Проведена робота на заняттях і конференції засвідчує: праці вчених, книга С. Омельчука важлива і для лінгводидактів, мовознавців, і для докторантів, аспірантів, магістрів-філологів, учителів-словесників, а також фахівців з інших наук; дозволяє виховувати дослідників як яскравих, інтелігентних і шляхетних особистостей, «навчає» сприймати мову як порадника і помічника в суспільному житті; а своє мовне вдосконалення розуміти як постійний органічний стан і поширювати це розуміння серед інших.

Висновки. Отже, соціальний запит на якість освіти й формування ключових компетентностей учнівської молоді зумовлюють потребу системно вдосконалювати мовно-методичну підготовку майбутніх учителів шляхом ознайомлення з новітніми технологіями навчання лінгвістичних предметів, формування термінологічної культури.

На основі аналізу довідникових джерел, узагальнення наукових джерел окреслено поняття «дискурс», «лінгводидактичний дискурс», «професійне мовлення», «термінологічна культура фахівця». З'ясовано, що поняття «лінгводидактичний дискурс» дослідники характеризують як дискурс, наявний у ситуаціях опанування мови й мовлення, у комунікативних процесах, що спрямовані на дослідження проблем методики навчання й методичної роботи з мови. Професійне мовлення визначено як систему вербальних і невербальних засобів, що забезпечують результативне спілкування фахівця в усній і писемній формі у професійному середовищі. Українську лінгводидактичну термінологію науковці характеризують як лексико-семантичну систему спеціальних номінацій, що забезпечують пізнавально-інформативну діяльність фахівців, зокрема вчених-лінгводидактів і вчителів-словесників. Сутність термінологічної культури окреслено як інтегральну якість особистості, комплекс мовних і мовленнєвих знань із термінознавства, термінонотворення, умінь і навичок фахівця послуговуватися термінологічним апаратом лінгводидактики у професійній діяльності.

У роботі здійснено огляд важливих питань термінологічної культури фахівця, учителя-словесника, представлених у словниках-довідниках з української лінгводидактики, а також наукових публікаціях дослідників українського лінгводидактичного дискурсу (Н. Голуб, О. Гриджук, С. Омельчук). Акцентовано увагу на тенденції в розвитку української лінгводидактики початку XXI ст., лінгводидактичну термінологію з лексико-семантичного, граматичного і стилістичного поглядів, що представлено в монографії С. Омельчука «Сучасна українська лінгводидактика: норми в термінології і мовна практика фахівців», її практичне значення для формування культури лінгводидактичного мовлення вчителя-словесника: виділені автором типові порушення, властиві науковому текстові лінгводидактичного спрямування, пропозиції щодо нормативних відповідників відповідно до чинних норм української літературної мови.

Проведене дослідження засвідчило потребу більш детального аналізу проблеми формування термінологічної культури фахівця крізь призму українського правопису, затвердженого у 2019 році, сутність яких буде розкрито в наступних публікаціях.

ЛІТЕРАТУРА

- Гарбовский, Н. К. (1998). *Сопоставительная стилистика профессиональной речи*. Москва: МГУ (Harbovskii, N. K. (1998). *Comparative stylistics of professional speech*. Moscow: MSU).
- Голуб, Н. Б. (2017). Термінологічна система української лінгводидактики: особливості становлення і проблеми функціонування. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна», 68*, 104-108 (Holub, N. B. (2017). Terminological system of Ukrainian linguodidactics: peculiarities of formation and problems of functioning. *Scientific notes of National University "Ostroh Academy". Philological Series, 68*, 104-108).
- Гриджук, О. Є. (2016). Компоненти термінологічної компетентності студентів лісотехнічних спеціальностей. *Педагогіка вищої та середньої школи, 48*, 12-17 (Hrydzhuk, O. E. (2016). Components of terminological competence of students of forest engineering specialties. *Pedagogy of Higher and Middle School, 48*, 12-17).
- Захлюпана, Н. М., Кочан, І. М. (2002). *Словник-довідник з методики викладання української мови*. Львів: Львівський національний університет імені І. Франка (Zakhliupana, N. M., Kochan, I. M. (2002). *Vocabulary guide for teaching the Ukrainian language*. Lviv: Ivan Franko Lviv National University).
- Мацько, Л. І., Груба, Т. Л., Семенов, О. М. (2018). Українська мова. 10 клас: програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Філологічний напрям, профіль – українська філологія. *Дивослово, 7-8*, 32-60 (Matko, L. I. Rough, T. L., Semenog, O. M. (2018). Ukrainian language. Grade 10: a program for profile education of students in secondary schools. Philological direction, profile – Ukrainian philology. *Dyvoslavo, 7-8*, 32-60).
- Нікітіна, А. (2015). Одиниці педагогічного дискурсу вчителя-словесника як лінгводидактичні поняття. *Філологічний часопис, 1*, 182-191 (Nikitina, A. (2015).

- Units of pedagogical discourse of the language-teacher as a linguo-didactic concept. *Philological Journal*, 1, 182-191).
- Огар, Е. І. *Українська видавнича термінологія: нормалізаційні та функціональні аспекти*. Режим доступу: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2399>. (Ogar, E. I. *Ukrainian Publishing Terminology: Normalization and Functional Aspects*. Retrieved from: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2399>).
- Омельчук, С. (2015). Українська лінгводидактична термінологія з погляду нормативності. *Українська мова*, 1, 50-59 (Omelchuk, S. (2015). Ukrainian linguistic-didactic terminology in terms of normativity. *Ukrainian Language*, 1, 50-59).
- Омельчук, С. (2019). *Сучасна українська лінгводидактика: норми в термінології і мовна практика фахівців*. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія» (Omelchuk, S. (2019). *Contemporary Ukrainian linguistics didactics: norms in terminology and language practice of specialists*. Kyiv: Kyiv-Mohyla Academy Publishing House).
- Пентиліук, М. (2015). *Словник-довідник з української лінгводидактики*. Київ: Ленвіт (Pentyluk, M. (2015). *Dictionary-Directory on Ukrainian Linguistics*. Kyiv: Lenvit).
- Пентиліук, М. (2011). *Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики : збірник статей*. Київ: Ленвіт (Pentyluk, M. (2011). *Actual problems of modern linguistics: collection of articles*. Kyiv: Lenvit).
- Семенов, О. (2018). Культуромовна особистість майбутнього учителя в об'єктиві концепції «нова українська школа». *Проблеми освіти: збірник наукових праць*, 88 (2), 205-215 (Semenog, O. (2018). The cultural personality of the future teacher in the lens of the concept of "New Ukrainian school". *Problems of Education: Collection of Scientific Papers*, 88 (2), 205-215).
- Семенов, О. М. (2018). Професійно-мовленнєва підготовка майбутніх фахівців з документознавства в умовах університетської освіти: термінологічний і культурологічний компоненти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 5 (79), 248-260 (Semenog, O. M. (2018). Vocational and language training of future specialists in document science in the context of university education: terminological and cultural components. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 5 (79), 248-260).

РЕЗЮМЕ

Семенов Елена. Терминологическая культура специалиста в объективе украинского лингводидактического дискурса.

В статье сделан обзор некоторых вопросов терминологической культуры специалиста, учителя-словесника как составляющей методической подготовки в учреждениях высшего педагогического образования, представленных в словарях-справочниках украинской лингводидактики, научных публикациях исследователей украинского лингводидактического дискурса. Определены понятия «дискурс», «лингводидактический дискурс», «профессиональная речь», «терминологическая культура специалиста».

На примере монографии С. Омельчука «Современная украинская лингводидактика: нормы в терминологии и языковая практика специалистов» акцентировано внимание на тенденциях в развитии украинской лингводидактики начала XXI века, лингводидактической терминологии: лексико-семантическом, грамматическом, стилистическом аспектах, ее практическом значении для формирования культуры лингводидактической речи учителя-словесника. Выделены

автором типичные нарушения в научном тексте лингводидактического направления, предложены нормативные варианты.

Ключевые слова: методическая подготовка, учреждение высшего педагогического образования, профессиональная речь, термин, терминологическая культура специалиста, учитель-словесник, украинский лингводидактический дискурс, С. Омельчук, научный текст лингводидактического направления.

SUMMARY

Semenog Olena. Terminological culture of specialist in the objective of the Ukrainian linguodidactic discourse.

In the article, based on the analysis of scientific sources and pedagogical experience, it is proved that the social inquiry for the quality of education and formation of key competences of student youth determine the need to systematically improve the linguistic and methodological training of future teachers through acquaintance with the latest technologies of teaching linguistic subjects.

Based on the analysis of reference sources, generalization of scientific sources, the concepts of "discourse", "linguistic-didactic discourse", "professional speaking", "terminological culture of the specialist" are outlined. It is revealed that researchers describe the term "linguo-didactic discourse" as a discourse existing in situations of mastering language and speech, in communicative processes aimed at studying problems of teaching methods and methodological work on language. Professional speaking is defined as a system of verbal and non-verbal means that provide effective communication of a specialist in oral and written form in a professional environment. Scientists characterize Ukrainian linguo-didactic terminology as a lexico-semantic system of special nominations that provide cognitive-informative activity of specialists – linguistic-guides scholars and vocabulary teachers. The essence of terminological culture is defined as the integral quality of the personality, a complex of linguistic and speaking knowledge of terminology, skills and abilities of a specialist to use the terminological apparatus of linguistics in professional activity.

The article deals with important issues of the terminological culture of a specialist, a language-teacher, presented in dictionaries of Ukrainian linguodactics, scientific publications of researchers of Ukrainian linguodidactic discourse (N. Holub, O. Hrydzhuk, S. Omelchuk). The attention is paid to the tendencies in the development of Ukrainian linguodidactics at the beginning of the 21st century, and formation of the linguodidactic culture of the language-teacher's speaking skills. The author emphasizes on common violations, typical for the scientific text of linguo-didactic direction, suggestions for normative correspondences in accordance with the current norms of the Ukrainian literary language.

Key words: linguistic and methodological training, institution of higher pedagogical educational, professional language, term, terminological culture of a specialist, language teacher, Ukrainian linguo-didactic discourse, S. Omelchuk, scientific text of linguo-didactic direction.